Justina Dobeikienė

Mikainių neįtvirtinta gyvenvietė

„Rail Baltica“ europinio standarto geležinkelio linijos atkarpa Kaunas–Lietuvos–Latvijos valstybės siena kerta spėjamos Mikainių senovės gyvenvietės (Jonavos r., Užusalių sen.) teritoriją. Spėjama senovės gyvenvietė apima apie 25 400 m^2 žemės judinimo darbų teritorijos. Siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra senovės gyvenvietės ar kitų archeologinio pobūdžio vertybių, 2019 m. spalio–lapkričio mėnesiais KVP atliko žvalgomuosius tyrimus ir žvalgymus.

2015 m. archeologas R. Vengalis su tyrėjų komanda žvalgė spėjamos Mikainių senovės gyvenvietės teritoriją (*LIIR*, f. 1, b. 7675). Vietovė apaugusi mišku, tad čia archeologinių radinių aptikti nebuvo galimybės. Teritorija įvardyta kaip perspektyvi vieta, kurioje gali būti akmens amžiaus ir ankstyvųjų metalų laikotarpio gyvenvietė.

Spėjama Mikainių senovės gyvenvietė yra Šešuvos ir Vėsos santakoje. Upių šlaitai šioje vietoje statūs, iki 25 m aukščio. 2015 m. žvalgymų metu išskirtos 3 perspektyvios zonos, kuriose tikėtina aptikti akmens amžiaus ar ankstyvųjų metalų laikotarpio gyvenviečių. P apie apie 8400 m^2 dydžio zona buvo kairiajame Vėsos upelio krante, centrinė zona išskirta iškyšulyje tarp Vėsos ir Šešuvos santakos ir siekė 6000 m^2 plotą, o Š perspektyvi zona buvo dešiniajame Šešuvos krante ir siekė 11000 m^2 plotą. Didžioji teritorijos dalis apaugusi mišku, tik P zonos dalis patenka į dirbamus laukus.

Vykdant žvalgymus spėjamos senovės gyvenvietės teritorijoje metalo detektoriumi patikrintas apie 25 400 m^2 dydžio plotas. P dalis patikrinta vaikštant apie 2 m intervalais. Dirbamame lauke rasta įvairių XX a. šiukšlių, tačiau

1 pav. Šurfo 2 R sienelės profilis. J. Dobeikienės nuotr.

Fig. 1. Profile of the E wall of test pit 2

2 pav. Šurfe 2 aptiktos keramikos šukės. J. Dobeikienės nuotr.

Fig. 2. Potsherds discovered in test pit 2

su senovės gyvenviete siejamų radinių neaptikta. Centrinėje ir Š dalyse dėl čia augančių medžių žvalgymai vyko nesistemiškai. Archeologinių radinių neaptikta ir šiose dalyse.

P dalyje tirtuose šurfuose 1, 3–7, 9–10, 12–13, 16–17 po 15–35 cm storio molingo armens sluoksniu pasiektas įžemis, šurfuose 11, 14–15 – XX a. duobės. Įžemis buvo gana įvairus – smėlis, molis, priemolis arba žvyras. ***Šurfe 2*** po 15 cm storio armeniu aptikta įžemyje įgilinta duobė, užpildyta pilkšvu smėlingu gruntu su angliukais (1 pav.). Joje rasta geležies šlako fragmentų, du perdegusios keramikos fragmentai – tikriausiai buvusios geležies lydymo krosnelės dalys, bei keturios smulkios

3 pav. Šurfe 2 rastos lydimo krosnelės dalys. J. Dobeikienės nuotr.

Fig. 3. Fragments of a melting furnace in test pit 2

4 pav. Šurfo 37 P sienelės profilis. J. Dobeikienės nuotr.

Fig. 4. Profile of the S wall of test pit 37

keramikos šukės (2, 3 pav.). Aptikti radiniai preliminariai datuojami I tūkst. po Kr.

Šurfe 8 po 30 cm storio armens sluoksniu aptiktos kultūrinio sluoksnio liekanos ar duobės dalis. Tirtas smėlingas gruntas su molio intarpais ir pavieniais smulkiais angliukais. Sluoksnis išlikęs iki 25 cm storio. Radinių šurfe neaptikta.

Centrinėje dalyje iš viso ištirta 12 šurfų. Šurfai 18, 23–24, 27–28 tirti žole apaugusioje teritorijos dalyje, likę – savaiminiame miške. Visuose šurfuose po velėnos arba miškožemio sluoksniu 10–30 cm gylyje pasiektas įžemis – žvyras arba molis.

Š dalyje šurfai 30–34 tirti pievos pakraštyje, šurfai 35–51 – miške. Juose po velėnos ir dirvožemio sluoksniu 20–40 cm gylyje pasiektas įžemis – molis arba smėlis. Tik ***šurfe 37***, tirtame tarp dviejų natūralių griovų, miško keliuko vietoje, po 20 cm storio smėlingo pilko miškožemio sluoksniu aptiktas 10–15 cm storio pilkas smėlingas sluoksnis su pavieniais angliukais (4 pav.). Po kultūriniu sluoksniu apie 30–35 cm gylyje pasiektas įžemis – smėlis. Sluoksnyje radinių neaptikta, tad jo datavimas lieka neaiškus.

Mikainiai unenclosed settlement

In 2019, 51 1x1 m test pits were excavated and 25 400 m^2 surveyed visually and using a metal detector on the grounds of a suspected old settlement at Mikainiai (Jonava District, Central Lithuania). A pit dug into sterile soil and filled with greyish sandy soil containing charcoal (Fig. 1), iron slag (Fig. 3), and pottery fragments (Fig. 2) was discovered in test pit 2 under the 15 cm thick plough layer. The finds were preliminarily dated to the 1st millennia AD and show that metal was worked at this location. The remains of a cultural layer or part of a pit without any finds were recorded in test pit 8.

A total of 12 test pits were excavated in the central part. No cultural layer, structures, or finds were encountered. In the N part, a cultural layer was recorded in only test pit 37, which contained a cultural layer, 10–15 cm thick without finds, under a 20 cm thick layer of sandy forest soil (Fig. 4).